

УДК

М. В. Ганжа, здобувач вищої освіти

Науковий керівник: **А. В. Дмитренко**, д.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ПАНДЕМІЇ COVID-19

***Ключові слова:** економіка, пандемія, криза, управління, COVID-19.*

Криза, пов'язана з пандемією COVID-19 закінчиться, але наразі важливо підготуватися до негативних наслідків кризи, для зменшення їх масштабів та пом'якшення їх впливу на бізнес та рівень життя населення, а також до нових викликів, які постануть у посткризовий період. Для зведення до мінімуму негативних соціально-економічних наслідків пандемії COVID-19 необхідно передбачати розгортання подій, прогнозувати тенденції та здійснювати розрахункову роботу для отримання даних, які стануть базою для прийняття виважених управлінських рішень в умовах обмежених ресурсів. Подолання кризи вимагає прийняття швидких рішень, які зазвичай мають тактичний характер. Проте необхідним є більш довгострокове бачення. Перед Україною постають виклики боротьби з пандемією COVID-19 в умовах продовження реформ, забезпечення макроекономічної стабільності та стимулювання економічного зростання.

Пандемія гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, стала тим фактором, який змусив весь світ переосмислити своє буття, переглянути не лише свої прогнози розвитку, свою короткострокову економічну та соціальну політику, але і усвідомити, що розпочинається новий трансформаційний етап, на якому необхідно змінити підходи до формування пріоритетів на довгостроковий період. Уроки, винесені людством з цієї пандемії, можуть змінити не лише моделі управління у майбутньому, але і соціальну поведінку людства. Внаслідок різкого погіршення макроекономічних перспектив експерти значно знизили прогнози щодо ВВП на рік. Вплив пандемії на економіку виявився «довшим і інтенсивнішим, ніж передбачалося», а сфера послуг зазнає збитків набагато більше, ніж виробництво. Також пандемія COVID-19 сильніше позначиться на малому бізнесі, ніж на великому.

Після завершення пандемії, на думку експертів, очікуються незначні зміни у поведінці економічних суб'єктів. Так, поведінка людей та структура попиту після завершення пандемії (зміна виду економічної діяльності, здоровий спосіб життя, гігієна та санітарія, глобалізація та активне пересування, відношення до вакцинації та ін.) зміниться не суттєво. Ситуація з поширенням COVID-19 у світі швидко змінюється, і всім стало зрозуміло, що пандемія триватиме набагато довше і наслідки від розгортання кризових явищ в світі. За оцінками групи незалежних експертів (з урахуванням динамічних змін ситуації) виявляться критичними. Українська економіка також відчула значний негативний вплив жорстких карантинних заходів. Відчутним буде обмеження функціонування окремих видів економічної діяльності на тлі формування негативних настроїв у населення та погіршення кон'юнктури на світових ринках на окремі товари.

Загострення ситуації може бути викликано такими негативними явищами, як прискорення темпів поширення захворювання та різке збільшення кількості хворих, які потребують медичної допомоги. Це призведе до втрат та погіршення соціальної інфраструктури та систем життєзабезпечення. Загальна криза може призвести до ускладнення забезпечення населення необхідними послугами, медичним забезпеченням, соціальними та освітніми послугами тощо.

Незважаючи на невизначеність щодо строків пандемії COVID-19 та її наслідків для економіки, Україна має формувати власну антикризову політику. З позиції сьогодення складно оцінити майбутні зміни і ще складніше спрогнозувати тенденції та спланувати

відповідні дії на короткострокову перспективу. Тому на сьогодні постають питання: наскільки тривалою буде пандемія; наскільки глибоким падіння економіки; як швидко економічні системи зможуть відновитись; які види економічної діяльності найбільше постраждають.

На думку експертів найбільшими загрозами економічному відновленню в Україні є такі [1]:

- тривале продовження та посилення внутрішніх карантинних заходів;
- відсутність чіткого антикризового плану заходів з підтримки економіки та захисту населення країни в період пандемії;
- глибоке падіння економічної активності в країнах – основних торговельних партнерах України, відповідно значне погіршення кон'юнктури на світових товарних ринках.

Передбачається, що приблизно через 6 місяців після повного завершення всіх карантинних обмежень у світі відбудеться відновлення попиту з боку українців на міжнародні перевезення та туристичні послуги. Несуттєвими будуть зміни у інвестиційній діяльності суб'єктів економічної діяльності після завершення пандемії, але в деяких секторах економіки вони можуть бути значними через зміну структури попиту (а також унаслідок можливого запровадження стимулів для інвестування в певні галузі). Прискоряться зміни української економіки у напрямі переходу до нової якості, активізуються процеси діджиталізації (цифровізації), роботизації та використання модальності «віддаленого робочого місця». Країни ЄС далі проводитимуть політику залучення робочої сили із-за кордону, хоча і більш стримано. Ситуація на внутрішньому ринку праці суттєво не зміниться порівняно з допандемійним періодом. Як наслідок, значна частка трудових мігрантів може повернутися на роботу за межі України після завершення пандемії.

Отже, заходи урядової політики щодо подолання кризи повинні бути наступні:

- вибудувати протоколи дій на випадок пандемії (у сфері охорони здоров'я, транспорту, освіти, органів державної та місцевої влади, організацій проведення засідань Верховної Ради України);
- мати протоколи поведінки із громадянами, які повертаються із територій з підвищеним рівнем загрози пандемії;
- збільшити фінансування охорони здоров'я, у тому числі для відновлення санітарно-епідеміологічної служби, зокрема, шляхом реалізації загальнодержавної програми з облаштування (будівництва) інфекційних відділень по всій території країни (на кількість ліжок-місць у % від населення міста чи села) з повним обсягом сучасного обладнання та необхідних матеріалів) і т. п.;
- створити (підтримка) замкнуті цикли вітчизняного виробництва товарів, фармацевтичних препаратів, обладнання, а також сировини необхідної для ефективної протидії викликам та загрозам пандемій та іншим тяжким захворюванням (рак, ВІЛ, туберкульоз та ін.);
- мати пакети антикризових заходів, що запроваджуються з метою соціальної підтримки населення; підтримки бізнесу;
- соціальної підтримки найбільш вразливих груп населення та подальшого їх соціального залучення;
- підвищити ефективність державного управління;
- збільшити фінансування наукових досліджень з орієнтацією на інновації;
- активно сприяти поширенню та популяризації використання цифрових технологій з метою забезпечення можливостей виконання роботи та навчання у віддаленому доступі;
- запровадити комплекс заходів фінансового характеру з підтримки малого бізнесу та ФОП.

Список використаних джерел: 1. Україна у 2020-2021 роках: наслідки пандемії. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=454cd56e-90c6-467b-9dd2> (Дата звернення: 05.05.2021р.).

